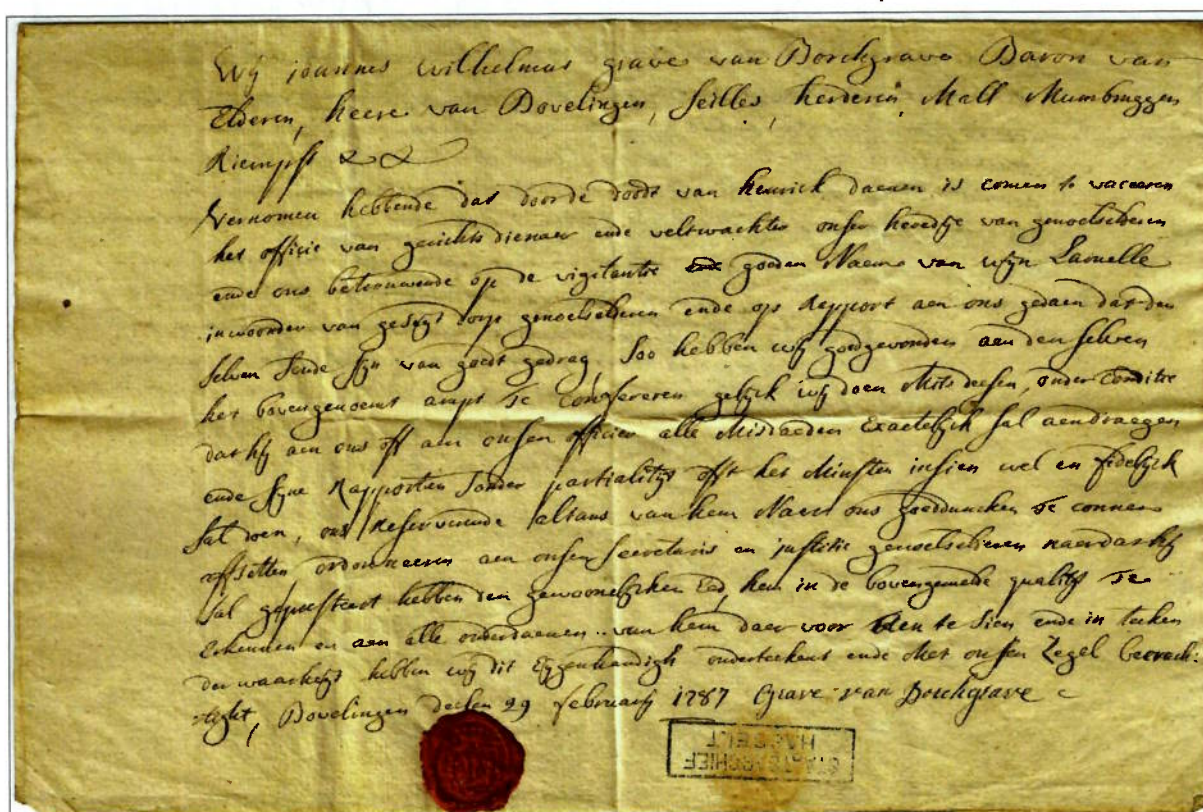

DE AANSTELLINGSAKTE VOOR WINAND DELARUELLE TOT VELDWACHTER IN GENOELSEDEREN, 1787

Rombout Nijssen

Het archief van het stift van Munsterbilzen bestaat uit 3005 registers, dossiers en losse stukken en een verzameling van 325 oorkonden. Dat alles wordt beschreven in de inventaris van het archief van het stift, die in 2002 werd uitgegeven¹. Toch is dit nog maar een fractie van wat ooit het archief van het stift was. Dat raakte omstreeks 1797, na de afschaffing van het stift, verdeeld en werd sinds de tweede helft van de negentiende eeuw met stukken en brokken weer verzameld in het Rijksarchief te Hasselt. Een deel van de archieven van het stift werden in 1907 door graaf de Borchgrave van het kasteel van Bovelingen aan het Rijksarchief overgedragen. Wellicht zat de oorkonde die hier besproken wordt ook in dat pakket. Hoewel zij nu in het archief van het stift van Munsterbilzen zit, heeft zij daar niets mee te maken. Zij heeft wel te maken met de familie de Borchgrave.

De oorkonde van 29 februari 1787

¹ M. Van der Eycken, *Inventaris van het archief van het adellijk damesstift van Munsterbilzen*, Brussel, 2002, 370 p.

In deze akte, die gedateerd is op 29 februari 1787², stelt *grave van Borchgrave* Wijn (Winand) Laruelle van Genoelselderen aan tot *gerichtsdienaer ende veltwachter* in zijn dorp. Die *grave van Borchgrave* is Jan Willem Michel de Borchgrave. Hij woont in het kasteel van Bovelingen³ en erfde de heerlijkheid Genoelselderen van zijn oom Michiel Walram de Borchgrave, die kanunnik was van het Luikse Sint-Lambertuskapittel en die in juni 1782 overleden was. Jan Willem Michel de Borchgrave noemt zich heer van Elderen, waarmee hij Genoelselderen bedoelt, van Bovelingen, Seilles⁴, Herderen, Mal, Membruggen en Riemst. De heerlijkheid Bovelingen was al sinds eeuwen in het bezit van de familie de Borchgrave. Genoelselderen was door Michiel Walram de Borchgrave geërfd van zijn medekanunnik Jan Lodewijk d'Oyembrugge. Herderen, Mal, Membruggen en Riemst waren heerlijkheden in het bezit van de bisschop van Luik, die in de tweede helft van de achttiende eeuw aan particuliere heren verpand waren, en die Jan Willem Michel de Borchgrave als zogenaamde pandheer bezat.

In het ancien régime, tot aan de aanhechting van onze regio bij de Franse republiek omstreeks 1796, was er in iedere dorp een plaatselijke rechtbank, die de schepenbank genoemd werd. De rechters, die de schepenen genoemd werden, werden door de plaatselijke heer aangesteld. Als heer van Genoelselderen had Jan Willem Michel de Borchgrave het recht hier de schepenen en de medewerkers van de schepenbank aan te stellen. Eén van die medewerkers was de bode of *gerichtsdienaer*. Tot aan zijn overlijden op 12 februari 1787⁵ had Henrick Daenen die functie vervuld. Toen er een nieuwe bode aangesteld moest worden, had men de heer van Genoelselderen aangeraden de functie aan Winand Laruelle toe te vertrouwen. Blijkbaar had de Borchgrave redenen om te vertrouwen op de *vigilantie* – de waakzaamheid – en de *goeden naam* van Laruelle. Wellicht was de functie van *gerichtsdienaer* in Genoelselderen geen voltijdse bezigheid. Zoveel gerechtszaken waren daar immers niet af te handelen. Dat bood de gelegenheid om Laruelle ook de taak van veldwachter mee te geven. In die functie moest hij *sonder partialiteit* – zonder vooringenomenheid – alle misdrijven waarvan hij weet kreeg aan de gerechtsofficier *exactelijck aendraegen*, zodat die tegen de overtreders kon optreden. De schepenbank kreeg opdracht om Laruelle een eed af te nemen en zodra dat gebeurd was kon Laruelle aan de slag gaan.

Op de achterzijde van de oorkonde staat een aantekening van 10 april 1787. Op die dag bood Laruelle zich met deze aanstellingsakte bij de schepenen van Genoelselderen aan om er in aanwezigheid van de schepenen Liesens, Geuten en Depaifve de eed af te leggen.

² 1787 is geen schrikkeljaar. Hoewel er geen 29ste februari 1787 geweest is, passeerde dit document in Genoelselderen zonder opmerkingen alle nodige administratieve stappen.

³ In Mechelen-Bovelingen, nu gemeente Heers.

⁴ Seilles is een dorp in het noorden van de provincie Namen, nu gemeente Andenne.

⁵ Rijksarchief Hasselt, *Verzameling parochieregisters*, nr. 209.

Tekstuitgave: Rijksarchief Hasselt, *Archief van het stift van Munsterbilzen*.
Oorkonden, nr. 317.

Wij Joannes Wilhelmus grave van Borchgrave, baron van Elderen, heere van Bovelingen, Seilles, Herderen, Mall, Mumbruggen, Riempst etc. etc.
Vernomen hebbende dat door de doot van Henrick Daenen is comen te vaceeren het officie van gerichtsherra ende veltwachter onser hereditie van Genoelselderen, ende ons betrouwende op de vigilantie ende goeden naem van Wijn Laruelle, inwoonder van geseijt dorp Genoelselderen, ende op rapport aen ons gedaen dat den selven soude sijn van goet gedrag, soo hebben wij goedgevonden aen den selven het bovengenoemt ampt te confereren gelijk wij doen mits deesen, onder conditie dat hij aen ons off aen onsen officier alle misdaden exactelijck sal aendraegen ende sijne rapporten sonder partialitijt oft het minsten insien wel en fidelijck sal doen, ons reserverende altans van hem naer ons goedduncken te connen affsetten, ordonneeren aen onsen secretaris en justitie Genoelselderen naerdathij sal gepresteert hebben den gewoonelijcken eed, hem in de bovengemelde qualijt te erkennen en aen alle onderdaenen van hem daer voor aen te sien ende in teken der waarheijt hebben wij dit eigenhandigh onderteekent ende met onsen zegel becrachticht, Bovelingen deesen 29 februarij 1787.

[getekend:] *Grave van Borchgrave*

Het zegel van Jan Willem Michel de Borchgrave